

Geachte minister Van Engelshoven, waarde genomineerden, geëerde genodigden,

Van harte welkom op de opening van de Prix de Rome 2018, dé prijs voor architecten tot 35 jaar. En met name een warm welkom voor minister Van Engelshoven, die straks het juryrapport bekend zal maken – met het oordeel over de vier inzendingen én met de uiteindelijke winnaar. Ook een hartelijk welkom aan de genomineerden, die vol spanning op de eerste rij zitten: Alessandra Covini, Bram van Kaathoven, Katarzyna Nowak en het duo Rademacher de Vries.

De winnaar van de Prix, die eerbiedwaardige prijs die – u weet het vast – dateert van 1808, ontvangt een geldprijs, een werkperiode in Rome, én eeuwige roem. En natuurlijk hopen nu alle genomineerden dat zij die gaan winnen. Tegelijkertijd, en dat kan ik niet genoeg onderstrepen, zijn jullie allemaal al winnaar. De nominatie is immers ook een prijs, in de vorm van investering in nieuw werk; in een ontwerpperiode van drie maanden; in een expositie die we straks gaan zien en in een publicatie met introducties op jullie werk en met essays. Dit alles is een bevestiging van en een impuls in jullie praktijk.

Het unieke van de Prix de Rome, naast haar eerbiedwaardige traditie, is dat het architecten de ruimte geeft om in vrijheid, los van allerlei belangen die bij reguliere pitches en opdrachten meespelen, te werken aan een fictieve opdracht. Juist binnen de architectuur is er maar zo zelden gelegenheid om zonder praktische belemmeringen en andere bezwaren de verbeelding de vrije hand te geven. De werkperiode voor de Prix is een van de weinige momenten dat architectuur als een louter culturele discipline wordt benaderd, los van alle economische en praktische kanten. De werkperiode heeft de genomineerden ruimte geboden om na te denken over een fictieve opdracht; om de grenzen van de architectuur te verkennen en er liefst ook overheen te gaan.

Iedereen popelt nu natuurlijk om van de minister te horen wat de jury vindt. Maar u zult nog even in spanning moeten blijven. Ik ga nog iets vertellen over het werk van de genomineerden, waarvan straks ook beeld verschijnt. Daarna is het woord aan de minister. Tot slot zal Guus Beumer, de directeur van Het Nieuwe Instituut, het officiële gezamenlijke gedeelte afronden en zullen we met de minister de expositie bezoeken.

De Prix de Rome, ik zei het al, is een prijs met een verleden die meer dan tweehonderd jaar teruggaat. Het Mondriaan Fonds is sinds 2012 de organisator van deze Grande Dame aller prijzen, en het is de tweede keer dat we de Prix Architectuur onder onze hoede hebben. Kozen we er de eerste keer nog voor architecten op te roepen portfolio's in te sturen, dit keer is bij de eerste ronde aan inzenders gevraagd om met een 3d-statement te reageren op een door de jury geformuleerde opdracht. Ik spreek namens de jury als ik zeg dat dit goed heeft gewerkt. Het maakt namelijk het toch al zo ingewikkelde tegen elkaar afwegen van talent een stuk eenvoudiger. En noch de jury, noch ik gaat er nog over, want het gaat om de toekomst over vier jaar, maar toch spreek ik hierbij de hoop uit dat ook dan voor deze vorm wordt gekozen; die combinatie van een opdracht, en een statement in schrift en visueel.

Het Mondriaan Fonds organiseert de Prix de Rome maar dat doen we zeker niet alleen. We hebben samengewerkt in de eerste plaats met de jury bestaande uit: Mels Crouwel, die voortreffelijk voorzitter was van de laatste selectieronde, Frank Havermans, Afaina de Jong, Oana Rades, Ronald Rietveld en Peter Cachola Schmal. Zij hebben bevlogen en betrokken gewikt en gewogen en uiteindelijk beschikt. Daarnaast waren er de scouts, die in de eerste ronde voorstellen deden voor mogelijke kandidaten.

Voor de expositie die u straks gaat zien heeft Collective Works (Peter Zuiderwijk en Karin Mientjes) niet alleen als ruimtelijk ontwerper opgetreden maar ook grotendeels de rol van curator op zich genomen en zich daarbij dienstbaar opgesteld aan de ideeën van de genomineerden maar ook aan die van de opdrachtgever om een toegankelijke tentoonstelling te maken.

We zijn ook erkentelijk alle betrokkenen van Het Nieuwe Instituut, met name Irina de Graaf en Francien van Westrenen en het bouwteam van Bouwko Landstra en natuurlijk Guus Beumer. Graag noem ik ook Lesley Moore voor het bewaken van de huisstijl in de tentoonstelling en voor het ontwerp van de publicatie. Alle auteurs en fotografen die meewerkten aan de publicatie en nai010 uitgevers. Na afloop van de uitreiking is de publicatie te verkrijgen hier in de boekwinkel.

De Prix de Rome werkt met twee rondes. Voor de eerste ronde deed de jury een oproep voor plannen voor een Low Pressure gebied in Oost-Groningen. Deelnemers werden uitgedaagd een interventie te

ontwerpen voor het gebied rondom de dorpen Hongerige Wolf en Ganzedijk en de tussenliggende dijk. Er kwamen 66 voorstellen die hier alle de komende weken te zien zijn!

Met de selectie van de shortlist gaf de jury van de Prix de Rome haar oordeel over die 66 plannen. Daarbij speelden criteria als een vernieuwende houding, de ruimtelijke kwaliteit, een radicaal, verrassend ontwerp en de verdere potentie van ontwikkeling een belangrijke rol. Na zorgvuldig beraad koos de jury vol overtuiging voor vier kandidaten die nieuwsgierig maakten. Nieuwsgierig naar hun visies op het High Pressure gebied dat de jury voor de eindronde aanwees: de Sixhaven in Amsterdam.

De finalisten bogen zich de afgelopen maanden over een opdracht toegespitst op een populaire stedelijke omgeving, op een locatie waar iedereen wil wonen; een gebied dat nu nog vrij van stedelijke ontwikkelingen is. De kandidaten maakten plannen met een kritisch perspectief op Amsterdam in de 21e eeuw. De mate waarin deze verhalen een rol speelden in de uiteindelijke ontwerpen wisselt per kandidaat. In een volstrekt willekeurige volgorde licht ik een tipje van de sluier van hun plannen.

Alessandra Covini's plan *Amsterdam Allegories* doet een voorstel waarin de Sixhaven verandert in een ommuurde haven waarin 21 eilanden ruimte bieden aan passerende bezoekers. Ook schetst Covini scenario's waarbij de eilanden door de stad zwerven. Elk eiland refereert aan de specifieke eigenschappen en typologieën van de stad en de haven van Amsterdam.

Dan David Rademacher en Christopher de Vries, die samen het duo Rademacher de Vries vormen, namen een denkbeeldige toekomst als uitgangspunt voor het project *Foundations*. Zij ontwikkelden een fictief verhaal rond een toekomstbeeld waarin een nieuwe beurscrash niet alleen de economische groei, maar ook de bouw van een in de Sixhaven geplande toren stillegt. De lege fundamenten van deze denkbeeldige Sixtower worden verhuurd aan uiteenlopende groepen die ieder hun eigen ruimte claimen.

Bram van Kaathoven verraste de jury met een lijvig boekwerk als theoretische onderbouwing van zijn plan *Nieuw-Atlantis*, een voorstel om de leegte van het Sixhaven-gebied centraal te stellen door deze letterlijk met een gebouw te omsluiten. Zijn bouwwerk is een Bewaarplaats voor Beëindigde Technieken: een plek waar voorgestelde en te verwachten innovaties worden onderzocht en getest.

Met haar plan *Vrijhaven* laat Katarzyna Nowak tot slot ons anders nadenken over wat de openbare ruimte behelst. Zij stelt dat betekenisvolle publieke ruimte een vereiste is voor een gezonde, groeiende stad. Haar aanpak gooit de gangbare rangorde van stedelijke bebouwing om door openbare ruimte voorrang in het proces te verlenen.

Nu zijn deze talenten nog alle vier winnaar. Ik roep ze hierbij graag naar voren en vraag u om een groot applaus voor de genomineerden van de Prix de Rome 2018!

Birgit Donker
directeur Mondriaan Fonds